

Asia: VN/18780/2023

Lausuntopyyntö valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman arviointiohjelmasta. (SOVA-lain mukainen ympäristöarviointi).

Lausunnonantajan lausunto

Onko valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmisteluun ja vuorovaikutuksen järjestämiseen näkemyksiä?

Varsinais-Suomen ja Turun kaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelmissa on kuvattu alueen toimijoiden yhteinen näkemys liikennejärjestelmän kehittämisestä. Kyseisten suunnitelmien ajantasaisuutta arvioidaan syksyn 2023 aikana. Lisäksi syksyn aikana tarkastellaan Etelä-Suomen yhteisen liikennestrategian painotuksia ja ajantasaisuutta. Varsinais-Suomen maakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma ollaan tämänhetkisen tavoiteaikataulun mukaan päivittämässä vuonna 2024. Turun kaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelman päivitys on tarkoitus toteuttaa tämän jälkeen rinnakkain Turun kaupunkiseudun rakennemallin päivityksen kanssa.

Varsinais-Suomen ja Turun kaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelmat sekä niiden ajantasaisuuden arvioinnissa ja alueen jatkuvassa liikennejärjestelmätyössä esiin nousevat asiat on tärkeää huomioida valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman päivitystä laadittaessa. Arviointiohjelmassa esitetty suunnitelma olemassa olevien ryhmien ja yhteistyötapojen hyödyntämisestä (ml. hallinnonalan osallistuminen alueellisiin liikennejärjestelmätyöryhmiin, joita Varsinais-Suomessa vetää maakunnan liitto) edesauttaa tehokasta vuorovaikutusta sekä eri suunnitelmatasojen yhteensovittamista. Lisäksi päivitysprosessissa erikseen järjestettävät alueelliset tilaisuudet syksyllä 2023 ja keväällä 2024 ovat hyvä väylä keskustelulle.

Kohdistuuko voimassa olevan valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelman visioon tai tavoitteisiin muutostarpeita? Mikäli kyllä, millaisia muutostarpeita ja miksi? (Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman arviointiohjelman sivut 10-11).

Ensimmäisessä valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa asetettu visio vuodelle 2050 on kattava ja huomioi Varsinais-Suomen kannalta keskeisimmät näkökulmat. Voimassa olevan suunnitelman päätavoitteet (saavutettavuus, kestävyys ja tehokkuus) ovat edelleen hyvät ja ajantasaiset. Liikennejärjestelmän kehittämisen kannalta pitkäjänteisyys ja tavoitteiden pohjalta valittujen toimenpiteiden ennakoitavuus on olennaista, minkä vuoksi pitkän aikavälin tavoitteita ja visiota ei tulisikaan liian nopeasti muuttaa ilman painavia perusteita. Liikenneturvallisuuden

parantaminen on nykyisen suunnitelman päätavoitteiden lisäksi tärkeä tavoite, jonka riittävä huomiointi on varmistettava suunnitelmassa vaikutustenarvioinnin lisäksi myös tavoitetasolla.

Viime vuosina tapahtuneet toimintaympäristön muutokset ovat olleet merkittäviä muun muassa muuttuneiden liikennevirtojen myötä. Lisäksi kansallinen turvallisuus ja huoltovarmuus ovat nousseet keskeisiksi kysymyksiksi, jotka on huomioitava myös liikennejärjestelmäsuunnitelmassa. Suunnitelman päivityksessä olisikin tarkasteltava, miten esitettyjen tavoitteiden toteutuminen voidaan varmistaa myös toimintaympäristön muutosten myötä ja kaikissa olosuhteissa. Käytännössä esimerkiksi satamien, mukaan lukien Turun ja Naantalin satamat, merkitys niin logistiikan ja elinkeinoelämän kuin huoltovarmuuden kannalta on korostunut aiempaan nähden.

Aiemmin tunnistettua nopeammin etenevät ilmastonmuutos ja luontokato tulisi selkeämmin ja konkreettisemmin kytkeä myös liikennejärjestelmäsuunnittelun tavoitteisiin.

Onko suunnitelman vaikutusarviointiin ja SOVA-lain (8.4.2005/200 Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista) mukaisen ympäristöarvioinnin valmisteluun näkemyksiä?

Liikennejärjestelmäsuunnitelman arviointiohjelmassa kuvataan asianmukaisesti arvioitavat vaikutukset. Arviointiohjelmassa ei vielä oteta tarkemmin kantaa siihen, miten eri vaikutuksia painotetaan toisiinsa nähden, kun toimenpiteitä valitaan.

Kustannustason nousu ja rajallisten resurssien kohdentaminen vaikuttavasti edellyttää kannattavimpien toimenpiteiden priorisointia. Vaikuttavimmat toimet tavoitteiden ja vision saavuttamiseksi keskittyvät suurten kaupunkien vaikutusalueille sekä yleisesti Etelä- ja Länsi-Suomeen.

Nykytietoihin pohjaavien hyöty-kustannuslaskelmien sekä hankkeiden haittojen minimointiin pyrkimisen ohella liikennejärjestelmää tulisi pystyä tarkastelemaan myös laajemmin alueiden kehittämisen ja elinkeinoelämän vahvistamisen mahdollistajana. Saavutettavuuden vaikutukset aluerakenteeseen syntyvät pitkän ajan kuluessa ja voivat olla hyvin merkittäviä muun muassa kestävyystavoitteiden saavuttamisen kannalta. Vaikka arviointiohjelmassa todetaan aluekehitysvaikutusten arvioinnin olevan haastavaa, ei näitä vaikutuksia tule sivuuttaa, vaan tarvittavia arvioinnin menetelmiä tulisi kehittää pitkäjänteisen ja vaikuttavan, myös alueelliset erityispiirteet tunnistavan suunnittelun tueksi.

Karttunen Marja
Varsinais-Suomen liitto